

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

В. КАЛАКУРА
*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри міжнародного приватного права
Інституту міжнародних відносин
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)*

З розвитком процесу інтеграції України до європейського та світового співтовариства значно зростає питома вага приватних відносин, ускладнених іноземним елементом. Це в повній мірі стосується і таких інститутів, як опіка та піклування, які потребують належного правового регулювання за допомогою колізійних та матеріально-правових норм. Актуальність цієї проблематики зумовлена тим, що у вітчизняній літературі, починаючи з радянських часів, цій темі не приділялося належної уваги¹. З точки зору загальних засад міжнародного приватного права ці питання отримали певне висвітлення у працях А. Довгерта², окремі аспекти цієї тематики аналізувалися у працях О. Бурлай, В. Кисіля та інших науковців³.

У пропонованій статті розглянемо особливості правового регулювання опіки та піклування за українським та зарубіжним законодавством, основну увагу приділивши колізійному регулюванню, з'ясуємо особливості відповідних норм в існуючих міжнародно-правових актах у цій сфері.

Опіка та піклування являють собою інститут приватного права, спрямований на забезпечення особистих немайнових і майнових прав та інтересів певних кате-

¹ Гордецькая И. К. Опекa и попечительство в международном праве // Советский ежегодник международного частного права за 1960. — М.: Наука, 1961. — С. 332–333.

² Довгерт А. С. Сучасні приватноправові реформи в Україні з огляду на формування всесвітнього цивільного права // Проблеми систематизації приватного права України та Європи: моногр. / за заг. ред. Ю. В. Білоусова. — К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПРН України, 2009. — С. 94–109.

³ Див.: Бурлай О. Є. Правовідносини подружжя в міжнародному приватному праві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2007. — 182 арк.; Калакура В. Я. Стаття 24. Опіка та піклування // Міжнародне приватне право. Науково-практичний коментар Закону / за ред. А. С. Довгерта. — Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. — С. 135–141; Кисіль В. І. Міжнародне приватне право: питання кодифікації. — К.: Україна, 2000. — 430 с.; 2-ге вид., допов. і прероб. — К.: Україна, 2005. — 480 с.

горій осіб — малолітніх та неповнолітніх, повнолітніх осіб, які за станом здоров'я чи з інших причин не можуть самостійно (повністю або частково) здійснювати свої права і виконувати обов'язки. Опіка може встановлюватися і стосовно майна. Таке розуміння опіки та піклування передбачено законодавством України. Подібне регулювання також зустрічається і в законодавствах іноземних країн. В одних країнах, як і в Україні, йдеться про опіку та піклування, в інших це може об'єднуватися в поняття опіка, або існують аналогічні інститути. Не дивлячись на спільні цілі і мету існування інституту опіки та піклування, законодавство окремих країн має суттєві особливості в питанні встановлення опіки та піклування стосовно певних категорій осіб, підстав та порядку встановлення, призначення опікуна чи піклувальника, відносин між опікуном (піклувальником) та підопічною особою, повноважень опікуна та піклувальника, визнання недійсними та припинення опіки та піклування¹.

Якщо відносини опіки та піклування ускладнені іноземним елементом, то виникає питання про право, яке буде застосовуватися до регулювання цих відносин, що значною мірою зумовлено складністю уніфікації матеріально-правового регулювання у цій сфері. Колізійному регулюванню опіки та піклування присвячена ст. 24 Закону України «Про міжнародне приватне право» (далі — Закон про МПрП).

Перша проблема, яку потрібно розглянути, — встановлення і скасування опіки та піклування. Згідно з ч. 1 ст. 24 Закону про МПрП встановлення і скасування опіки та піклування над малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами, особами, цивільна дієздатність яких обмежена, регулюються особистим законом підопічного (*lex personalis*). Щодо визначення особистого закону фізичної особи, то це передбачено ст. 16 цього Закону.

Подібне регулювання встановлення та скасування опіки та піклування передбачено Конвенцією про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах (далі — Конвенція СНД про правову допомогу), ст. 33 «Опіка і піклування» передбачає, що становлення або скасування опіки і піклування провадиться за законодавством Договірної Сторони, громадянином якої є особа, стосовно якої встановлюється або скасовується опіка або піклування².

Ще одна проблема — це проблема прийняття обов'язків опікуна (піклувальника). У ч. 2 ст. 24 Закону про МПрП встановлюється колізійне регулювання відносин щодо обов'язку опікуна (піклувальника) прийняти опікунство (піклування), які визначаються за особистим законом особи, яка призначається опікуном (піклувальником). Тут варто зазначити, що за законодавством України для належного виконання обов'язків опікуна чи піклувальника важливе значення має особистість конкретної людини, її відношення до можливого призначення її опікуном чи піклувальником. Тому в ч. 3 ст. 63 Цивільного кодексу України (далі — ЦК України) передбачається необхідність вираження волевиявлення особи (фізична особа може бути призначена опікуном або

¹ Гетьман-Павлова И. В. Международное частное право : учебник. — М. : Эксмо, 2005. — 749 с.

² Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах [Електронний ресурс] // Сайт «zakon.rada.gov.ua». — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/997_009

підклучальником лише за її письмовою заявою). При призначенні опікуна або підклучальника перевага надається особам, які перебувають у сімейних, родинних відносинах із підопічним. При цьому враховується характер особистих стосунків між ними, можливості особи виконувати обов'язки опікуна чи підклучальника. У випадках, коли призначається опікун для малолітньої особи чи підклучальник для неповнолітньої особи, враховується бажання підопічної особи. Частина 5 ст. 63 ЦК України передбачає, що в певних випадках, з урахуванням конкретних обставин, фізичній особі може бути призначено одного або кількох опікунів чи підклучальників. Статті 65 і 66 ЦК України встановлюють, що обов'язки опікуна та підклучальника можуть здійснювати самі органи опіки та піклування, а також навчальні заклади, заклади охорони здоров'я або заклади соціального захисту населення¹. За законодавством іноземних країн може передбачатися обов'язок опікуна та підклучальника прийняти опікунство чи піклування. Тому до регулювання цих відносин повинно застосовуватися право країни, яке є особистим законом цієї особи. Частина 3 ст. 33 Конвенції СНД про правову допомогу передбачає, що обов'язок прийняти опікунство або піклування встановлюється законодавством Договірної Сторони, громадянином якої є особа, призначувана опікуном або підклучальником. Частина 4 цієї ж Конвенції встановлює, що опікуном або підклучальником особи, що є громадянином однієї Договірної Сторони, може бути призначений громадянин іншої Договірної Сторони, якщо він проживає на території Сторони, де буде здійснюватися опіка або піклування. Це положення спрямоване на забезпечення ефективності здійснення опіки та піклування.

Далі варто зупинитися на проблемі правового регулювання відносин між опікуном (підклучальником) та підопічною особою. У ч. 3 ст. 24 Закону про МПрП встановлюється, що відносини між опікуном (підклучальником) та особою, яка перебуває під опікою (підклучанням), визначаються правом держави, орган якої призначив опікуна (підклучальника). Конвенція СНД про правову допомогу передбачає, що відносини між опікуном або підклучальником і особою, що перебуває під опікою або підклучанням, регулюються законодавством Договірної Сторони, установа якої призначила опікуна або підклучальника.

Коли йдеться про відносини між опікуном (підклучальником) та підопічною особою, ключове значення мають права та обов'язки опікуна та підклучальника, які визначають повноваження опікуна та підклучальника і особливості їх здійснення, а також повноваження органів опіки та піклування (статті 67–71 ЦК України).

У ст. 67 ЦК України зазначаються права та обов'язки опікуна. Опікун зобов'язаний дбати про підопічного, про створення йому необхідних побутових умов, забезпечення його доглядом та лікуванням. Опікун малолітньої особи зобов'язаний дбати про її виховання, навчання та розвиток. Згідно зі ст. 249 Сімейного кодексу України опікун зобов'язаний виховувати дитину, піклуватися

¹ *Калакура В. Я.* Опіка та піклування // Цивільний кодекс України. Постатейний коментар у двох частинах. — К. : Юстініан, 2005. — Ч. 1. — С. 70–84.

про стан її здоров'я, фізичний, психічний, духовний розвиток, забезпечувати одержання дитиною повної загальної середньої освіти¹.

Опікун має право вимагати повернення підопічного від осіб, які утримують його без законної на те підстави, у тому числі й від батьків, оскільки всі треті особи зобов'язані не порушувати права опікуна щодо підопічної особи.

Опікун вчиняє правочини від імені та в інтересах підопічного. Якщо підопічним є малолітня особа, вона самостійно може вчиняти лише дрібні побутові правочини (ст. 31 ЦК України). Усі інші правочини від її імені та в її інтересах вчиняє опікун. Якщо підопічним є фізична особа, яка визнана судом недієздатною, то всі правочини від її імені та в її інтересах вчиняє опікун (ст. 41 ЦК України).

Як законний представник підопічного, опікун зобов'язаний вживати заходів для захисту цивільних прав та інтересів підопічного.

Оскільки опікун укладає правочини від імені та в інтересах підопічної особи, з метою недопущення зловживання опікуном своїми правами ст. 68 ЦК України встановлює, що опікун, його дружина, чоловік та близькі родичі (батьки, діти, брати, сестри) не можуть укладати з підопічним договорів, окрім передання майна підопічному у власність за договором дарування або у безоплатне користування за договором позички. Договори дарування майна підопічному або договори позички про передачу майна для безоплатного користування підопічним можуть укладатися із зазначеними особами, оскільки це буде відповідати інтересам підопічної особи. Окремо в ч. 2 ст. 68 ЦК України зазначається, що опікун не може здійснювати дарування від імені підопічного, а також не може зобов'язуватися від імені підопічної особи поручкою.

Враховуючи особливість певних видів майна та специфіку управління цим майном, ч. 4 ст. 72 ЦК України встановлює, що у випадку, коли підопічний є власником нерухомого майна або майна, яке потребує постійного управління, опікун може з дозволу органу опіки та піклування управляти цим майном або передати його за договором в управління іншій особі.

Щодо прав та обов'язків піклувальника, то вони регулюються ст. 69 ЦК України. У ч. 1 цієї статті встановлюються обов'язки піклувальника щодо неповнолітньої фізичної особи та особи, дієздатність якої обмежена. Так, піклувальник над неповнолітньою особою зобов'язаний дбати про створення для неї необхідних побутових умов, про її виховання, навчання та розвиток, що зумовлено віком неповнолітньої особи. Обов'язки піклувальника над фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, зумовлені станом здоров'я підопічного. У цьому випадку піклувальник зобов'язаний дбати про її лікування, створення необхідних побутових умов.

Піклувальник дає згоду на вчинення неповнолітньою особою правочинів відповідно до ст. 32 ЦК України, згідно з якою неповнолітня особа має неповну цивільну дієздатність — має право самостійно вчиняти дрібні побутові правочини; самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими до-

¹ *Ромовська З. В.* Сімейний кодекс України : наук.-практ. коментар. — 3-тє вид., перероб., доп. / З. В. Ромовська. — К. : Правова єдність, 2009. — 432 с.

ходами, здійснювати особисті немайнові права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом; бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи; самостійно укласти договір банківського вкладу (рахунку) та розпоряджатися вкладом, внесеним нею на своє ім'я (грошовими коштами на рахунку). Для вчинення інших правочинів потрібна згода батьків (усиновлювачів) або піклувальників.

Згода піклувальника на правочини щодо транспортних засобів або нерухомого майна, які вчиняються неповнолітніми особами, має бути дана письмово і нотаріально засвідчена. За згодою піклувальника неповнолітні особи можуть розпоряджатися коштами, що внесені іншими особами у банківські (кредитні) установи на їхнє ім'я (частини 2 і 3 ст. 32). Піклувальник дає згоду на вчинення правочинів особою, цивільна дієздатність якої обмежена, відповідно до ст. 37 ЦК України. Піклувальник повинен діяти в інтересах підопічної особи. Тому, з метою недопущення зловживання піклувальником своїми правами, ст. 70 ЦК України встановлює, що піклувальник не може давати згоду на укладення договорів між підопічним та своєю дружиною (своїм чоловіком) або своїми близькими родичами, крім передання майна підопічному у власність за договором дарування або у безоплатне користування на підставі договору позички.

З метою більш повного забезпечення інтересів підопічної особи ст. 71 передбачає, що в певних випадках опікун та піклувальник можуть діяти лише з дозволу органів опіки та піклування (оскільки до повноважень органів опіки та піклування віднесено здійснення контролю за діями опікунів та піклувальників). Так, опікун не має права без дозволу органу опіки та піклування відмовитися від майнових прав підопічного; видавати письмові зобов'язання від імені підопічного; укласти договори, які підлягають нотаріальному посвідченню та (або) державній реєстрації, у тому числі договори щодо поділу або обміну житлового будинку, квартири; укласти договори щодо іншого цінного майна (ч. 1 ст. 71). Піклувальник має право дати згоду на вчинення таких правочинів лише з дозволу органу опіки та піклування.

Окремо варто звернути увагу на останнє речення ч. 3 ст. 24 Закону про МПрП. Тут зазначено, що у випадку, коли особа, яка перебуває під опікою (піклуванням), проживає в Україні, застосовується право України, якщо воно є більш сприятливим для цієї особи. Такий підхід цілком відповідає сучасним тенденціям розвитку колізійного регулювання, що передбачає застосування права, яке є більш сприятливим для сторони відносин, яка є більш слабкою у цих відносинах. Це своєрідне поєднання принципу найбільш тісного зв'язку та засад розумності, добросовісності та справедливості, на яких ґрунтується регулювання приватноправових відносин. Такий механізм колізійного регулювання дає змогу якнайкраще забезпечити інтереси підопічної особи, що є суттю самого інституту опіки та піклування¹.

¹ *Калакура В. Я.* Стаття 24. Опіка та піклування // Міжнародне приватне право. Науково-практичний коментар Закону / за ред. А. С. Довгерта. — Х. : ТОВ «Одіссей», 2008. — С. 135–141.

Ще одна проблема — проблема визнання опіки та піклування, встановлених за кордоном. Частина 4 ст. 24 Закону про МПрП присвячена регулюванню опіки та піклування, які встановлені стосовно громадян України за кордоном. При цьому може виникати питання щодо визнання такої опіки чи піклування. Опіка (піклування), встановлена над громадянами України, які проживають за межами України, визнається дійсною в Україні, якщо проти встановлення опіки (піклування) або проти її визнання немає законних заперечень відповідної консульської установи або дипломатичного представництва України. Тут фактично відтворено положення Консульського статуту України, затвердженого Указом Президента України від 2 квітня 1994 р. № 127/94 (з наступними змінами), який регулює повноваження відповідних консульських посадових осіб. Глава VI Консульського статуту регламентує функції консула щодо укладення та розірвання шлюбу, усиновлення (удочеріння), встановлення батьківства, реєстрації актів громадянського стану, а також встановлення опіки і піклування. Стаття 32 Консульського статуту передбачає, що консул вживає заходів для встановлення опіки (піклування) над неповнолітніми, недієздатними або обмеженими в дієздатності громадянами України, які перебувають у його консульському окрузі і залишилися без опіки (піклування). Це регулювання знаходить свій розвиток і в консульських конвенціях України з іншими країнами. Так, наприклад, ст. 50 Консульської конвенції між Україною та Італійською Республікою передбачає, що компетентні органи влади держави перебування негайно інформують консульських посадових осіб акредитуючої держави щодо будь-якої ситуації навколо неповнолітніх, недієздатних або обмежених у дієздатності громадян акредитуючої держави і можуть вимагати призначення для таких осіб піклувальника або опікуна. Консульські посадові особи мають право приймати будь-яку заяву щодо усиновлення і захисту прав та інтересів неповнолітніх та інших недієздатних громадян акредитуючої держави і з цією метою, якщо потрібно, згідно із законодавством держави перебування та міжнародними договорами, чинними для Договірних Сторін цієї Конвенції, вони можуть вживати заходів для призначення піклувальників або опікунів для таких осіб і контролювати виконання їх повноважень. Консульські посадові особи можуть також просити сприяння у компетентних органах влади держави перебування з метою повернення таких осіб до акредитуючої держави¹.

Частина 5 ст. 24 Закону про МПрП передбачає можливість захисту інтересів особи, яка не є громадянином України і перебуває в Україні, або її майна, що знаходиться на території України. У разі потреби в інтересах опіки чи піклування можуть бути вжиті заходи для захисту прав та охорони майна відповідно до права України. Про це невідкладно сповіщається дипломатичне представництво або консульська установа держави, громадянином якої є відповідна особа. Так, наприклад, Консульська конвенція між Україною і Турецькою Республікою містить ст. 14, згідно з якою компетентні органи влади держави перебування невідкладно повідомляють консульську устанovu про необхідність встановлення в консуль-

¹ *Галущенко Г. В.* Питання міжнародного приватного права у міжнародних договорах України про правову допомогу. — К. : Юстініан, 2005. — 472 с.

ському окрузі опіки або піклування над громадянином акредитуючої держави, у тому числі й неповнолітнім, який визнаний у встановленому порядку недієздатним або обмежено дієздатним. Консульська посадова особа має право захищати, згідно з законодавством і правилами держави перебування, права та інтереси громадянина акредитуючої держави, в тому числі й неповнолітнього, який визнаний у встановленому порядку недієздатним або обмежено дієздатним, і тоді, коли це потрібно, рекомендувати або призначити опікуна або піклувальника такої особи і спостерігати за діями, що стосуються опіки та піклування.

Крім того, ЦК України передбачає, що, у випадку коли фізична особа визнана безвісно відсутньою (ст. 43), то на підставі відповідного рішення суду нотаріус за останнім місцем її проживання описує належне їй майно та встановлює над ним опіку (ч. 1 ст. 44). З метою захисту майнових інтересів фізичної особи опіка може бути встановлена нотаріусом над майном фізичної особи, місцезнаходження якої невідоме, до ухвалення судом рішення про визнання її безвісно відсутньою (за заявою заінтересованої особи або органу опіки та піклування). Опікун над майном особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, місцезнаходження якої невідоме, приймає виконання цивільних обов'язків на їхню користь, погашає за рахунок їхнього майна борги, управляє цим майном в їхніх інтересах. За заявою заінтересованих осіб опікун над майном особи, що визнана безвісно відсутньою, або особи, місцезнаходження якої невідоме, надає за рахунок цього майна утримання особам, яких вони за законом зобов'язані утримувати (частини 2–4 ст. 44). У ч. 5 ст. 44 передбачено, що опіка над майном припиняється у разі скасування рішення суду про визнання особи безвісно відсутньою, а також у разі появи особи, місце перебування якої було невідомим.

При здійсненні колізійного регулювання відносин опіки та піклування слід враховувати не лише колізійні норми Закону про МПрП, а й колізійні норми законодавства інших країн, правове регулювання опіки та піклування в міжнародно-правових актах¹ (наприклад, Конвенція СНД про правову допомогу; двосторонні договори України про правову допомогу; консульські конвенції України тощо). Існують Гаазькі конвенції «Про опіку над неповнолітніми» 1902 р. і «Про піклування над неповнолітніми» 1905 р., які, щоправда, не набули широкого застосування, але які відіграли значну роль у становленні колізійних засад регулювання відносин опіки та піклування. Питання міжнародно-правового регулювання відносин опіки та піклування, особливо щодо опіки та піклування щодо малолітніх та неповнолітніх осіб, значною мірою реалізуються цілою низкою конвенцій у сфері міжнародного сімейного права (Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20 травня 1980 р.; Конвенція ООН про права дитини 1989 р.; Європейська конвенція про здійснення прав дітей 1996 р.; Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей 1996 р.; Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання 1973 р.; Конвенція про контакт з дітьми 2003 р.; Європейська конвенція про уси-

¹ *Міжнародне приватне право. Науково-практичний коментар* / за ред. А. С. Довгерта. — Х. : Одіссей, 2008. — 351 с.

новлення дітей 2003 р.; Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення 1993 р. тощо¹.

Зупинимося детальніше на Європейській конвенції про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми (далі — Конвенція). Ця Конвенція була вчинена 20 травня 1980 р. у м. Люксембурзі (Конвенцію ратифіковано Верховною Радою України із заявами та застереженням Законом № 135-VI від 6 березня 2008 р.). Необхідність розробки цієї Конвенції була зумовлена зростанням кількості випадків, у яких діти неправомірно переміщувалися через міжнародні кордони; виникненням питань про забезпечення визнання та виконання рішень стосовно опіки над дитиною, що повинно сприяти посиленню захисту благополуччя дітей; необхідністю запровадження положень, які дозволяють поновлювати опіку над дітьми у випадках її свавільного припинення. Слід враховувати, що для цілей цієї Конвенції термін «дитина» означає особу будь-якого громадянства, що не досягла 16 років і не має права самостійно приймати рішення стосовно місця свого проживання за законодавством місця її звичайного проживання, законодавством її громадянства чи за внутрішнім законодавством запитуваної Держави. Звертаємо на це увагу, оскільки в багатьох інших міжнародно-правових актах «дитиною» вважається особа у віці до 18 років. Таке положення і в ЦК України. За законодавством різних країн може передбачатися різний вік для «дитини» і різний вік, з якого особа самостійно може вирішувати питання про місце свого проживання².

З метою сприяння функціонуванню цієї Конвенції центральні органи Договірних Держав: а) забезпечують передачу запитів про надання інформації, які надходять від компетентних органів і стосуються правових і практичних питань, що розглядаються; б) надають один одному на прохання інформацію про своє законодавство, що стосується опіки над дітьми, та про будь-які зміни в цьому законодавстві; с) інформують один одного про будь-які труднощі, які можуть виникнути в ході застосування Конвенції, а також, коли це можливо, усувають перешкоди її застосуванню. Будь-яка особа, яка отримала на території Договірної Держави рішення стосовно опіки над дитиною і яка бажає, щоб це рішення було визнане або виконане в іншій Договірній Державі, може подати із цією метою заяву до центрального органу в будь-якій Договірній Державі. До прохання про визнання або виконання в іншій Договірній Державі рішення стосовно опіки додаються: а) документ, яким центральний орган запитуваної Держави вповноважується діяти від імені заявника або призначати із цією метою іншого представника; б) копія рішення, яка задовольняє необхідні умови автентичності; с) у випадку ухвалення рішення за відсутності відповідача або його законного представника, документ, який засвідчує, що відповідачу належним чином було вручено документ, яким порушено судовий розгляд, або аналогічний документ; д) у випадку потреби будь-який документ, який засвідчує, що відповідно

¹ *Попко В. В.* Уніфікація міжнародного приватного права в рамках Гаазької Конференції. — К. : Київський університет, 2007. — 358 с.

² Див.: *Семейное право Российской Федерации и иностранных государств. Основные институты.* — М. : Юринформцентр, 2005. — 310 с.; *Blair D. Marianne, Merle H. Weiner Family Law in the World Community. Cases, Materials, and Problems in Comparative and International Family Law.* — Carolina : Academic Press, 2003. — 1261 p.

до законодавства Держави походження рішення підлягає виконанню; е) коли це можливо, заява про місцезнаходження або можливе місцезнаходження дитини в запитуючій Державі; ф) пропозиції стосовно шляхів поновлення опіки над дитиною. Центральний орган запитуючої Держави без зволікань уживає чи забезпечує вжиття всіх належних, на його думку, заходів, якщо необхідно, шляхом порушення розгляду компетентними органами цієї Держави, для того, щоб: а) установити місцезнаходження дитини; б) запобігти, зокрема шляхом будь-яких необхідних тимчасових заходів, заподіяння шкоди інтересам дитини чи заявника; с) забезпечити визнання чи виконання рішення; d) забезпечити доставку дитини до заявника у випадку надання дозволу на виконання рішення; е) інформувати запитуючий орган про вжиті заходи та їхні результати. Рішення стосовно опіки, ухвалене в одній Договірній Державі, визнається та, якщо воно підлягає виконанню у Державі походження, приймається до виконання в будь-якій іншій Договірній Державі.

У випадку неправомірного переміщення центральний орган запитуючої Держави забезпечує негайне вжиття заходів для поновлення опіки над дитиною, якщо на час порушення провадження в Державі, в якій було ухвалено рішення, або на час неправомірного переміщення, якщо воно сталося раніше, дитина та її батьки були громадянами тільки цієї Держави та дитина мала звичайне місце проживання на території цієї Держави, та прохання про повернення було подане до центрального органу впродовж шестимісячного періоду від дати неправомірного переміщення. Якщо, відповідно до законодавства запитуючої Держави, ці вимоги не можуть бути виконані без звернення до суду, жодна з підстав відмови, визначена в цій Конвенції, до судового розгляду не застосовується. Якщо між особою, яка здійснює опіку над дитиною, та іншою особою є офіційно підтверджена компетентним органом угода про надання цій іншій особі права доступу до дитини, та якщо дитину, вивезену за кордон, не було повернуто опіку після закінчення погодженого періоду, опіка над дитиною поновлюється. Це правило застосовується також у випадку рішення компетентного органу надати таке право особі, яка не здійснює опіки над дитиною. Як бачимо, Конвенція передбачає досить дієвий механізм захисту інтересів дитини шляхом установлення чи поновлення опіки та піклування.

Слід також зазначити, що подальше вдосконалення законодавства України в цій сфері, приєднання до інших міжнародних конвенцій та договорів із міжнародного приватного права, може стати запорукою належного правового регулювання опіки та піклування з метою забезпечення особистих немайнових та майнових прав підопічних осіб.

Калакура В. Я. Особливості правового регулювання опіки та піклування в міжнародному приватному праві

Анотація. Стаття присвячена аналізу українського, зарубіжного та міжнародного законодавства щодо правового регулювання опіки та піклування в міжнародному приватному праві.

Ключові слова: міжнародне приватне право, опіка, піклування, колізійне регулювання.

Калакура В. Я. Особенности правового регулирования опеки и попечительства в международном частном праве

Аннотация. Статья посвящена анализу украинского, зарубежного и международного законодательства касательно правового регулирования опеки и попечительства в международном частном праве.

Ключевые слова: международное частное право, опека, попечительство, коллизионное регулирование.

Kalakura V. Peculiarities of the Legal Regulations of Guardianship and Care in Private International Law

Annotation. This article is devoted to the analysis of the Ukrainian, foreign and international legislation on legal regulations of guardianship and care in the private international law.

Key words: private international law, guardianship, care, conflict regulation.